CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język polski**
Poziom:	**Poziom podstawowy**
Forma/Formy arkusza:	MPO-P1_1P-203, MPO-P1_3P-203, MPO-P1_4P-203, MPO-P1_6P-203, MPO-P1Q1P-203
Termin egzaminu:	Termin dodatkowy – lipiec 2020 r.
Data publikacji dokumentu:	10 lipca 2020 r.

Warszawa 2020

Uwaga: akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne spełniające warunki zadania.

Nr zadania	Poprawne odpowiedzi	Schemat punktowania
1.	**Poprawna odpowiedź** *Modus* bycia: C, D *Modus* posiadania: A, B	1 p. – za zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi w każdym wierszu tabeli. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
2.1	**Przykładowe odpowiedzi** • *Dawniej człowiek szanował posiadane dobra/przedmioty, gdyż musiały mu one długo służyć, a współcześnie nie musi ich szanować, ponieważ może je szybko zastąpić nowymi.* • *W przeszłości człowiek był przywiązany do przedmiotów, dzisiaj traktuje je jako wyznacznik swojego statusu.* • *Dawniej posiadanie przedmiotów przynosiło trwałą satysfakcję, a dzisiaj satysfakcja jest przejściowa, związana raczej z nabywaniem, niż z posiadaniem (koło konsumpcji).*	1 p. – za poprawne wyjaśnienie różnicy między dawnym a współczesnym „modusem posiadania”. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
2.2	**Przykładowa odpowiedź** *Autorka uważa, że we współczesnych czasach całkowite uwolnienie się od chęci posiadania jest trudne, gdyż posiadanie rzeczy materialnych sprawia, że człowiek czuje się bezpiecznie, panuje nad swoim życiem, a utrata poczucia stabilizacji napawa go strachem.*	1 p. – za zgodne z tekstem określenie stanowiska autorki wraz z uzasadnieniem. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
3.	**Przykładowe odpowiedzi** <u>Czynniki ograniczające samorozwój:</u> • *wewnętrzne bariery* • *zewnętrzne normy* • *ograniczenia materialne/bytowe* <u>Czynniki umożliwiające samorozwój:</u> • *wolność* • *niezależność* • *zdolność krytycznego rozumowania*	1 p. – za poprawne wymienienie dwóch czynników ograniczających samorozwój człowieka oraz dwóch czynników umożliwiających samorozwój człowieka. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi. *Uwaga.* *Zalicza się odpowiedzi stanowiące przykład wewnętrznych barier, zewnętrznych norm i ograniczeń materialnych/bytowych.*

<table>
<tr>
<td>4.</td>
<td>Przykładowe odpowiedzi
• Posiadanie rzeczy jest bardzo krótkotrwałe, wartością stało się pozbywanie się przedmiotów i nabywanie nowych.
• Posiadanie daje pozorne poczucie wolności, niezależności i bezpieczeństwa, a w istocie ogranicza samorozwój.
• Człowiekowi wydaje się, że jest bogaty, silny, niezależny, a tak naprawdę ma tylko wewnętrzną pustkę.
• Bogactwo materialne często prowadzi do egoizmu, samotności i ubóstwa duchowego.</td>
<td>2 p. – za sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
1 p. – za sformułowanie jednego poprawnego argumentu.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.</td>
</tr>
<tr>
<td>5.</td>
<td>Poprawna odpowiedź
<table>
<tr><th>Wyraz obcy</th><th>Znaczenie</th></tr>
<tr><td>status</td><td>pozycja społeczna i zawodowa, położenie materialne</td></tr>
<tr><td>ewoluować</td><td>rozwijać się, zmieniać się, przeobrażać się stopniowo</td></tr>
<tr><td>konsumpcja</td><td>wykorzystywanie dóbr i usług do zaspokojenia potrzeb</td></tr>
</table>
</td>
<td>1 p. – za poprawne uzupełnienie trzech wierszy tabeli.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.</td>
</tr>
<tr>
<td>6.1.</td>
<td>Poprawna odpowiedź
Autor: Bolesław Prus
Tytuł: „Lalka”
Nazwisko bohatera: Wokulski</td>
<td>1 p. – za poprawne podanie nazwiska autora, tytułu utworu i nazwiska bohatera.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Uwagi:
• Uznaje się odpowiedzi B. Prus, Prus, Aleksander Głowacki.
• Uznaje się odpowiedzi Stanisław Wokulski, S. Wokulski.
• Pomyłka w imieniu lub nazwisku autora i/lub bohatera skutkuje przyznaniem 0 p.</td>
</tr>
</table>

6.2.	**Przykładowe odpowiedzi** • *Dla bohatera ważniejszy był modus bycia niż modus posiadania. Przytoczona wypowiedź świadczy o tym, że zdobycie majątku było jedynie środkiem do celu. Główny bohater „Lalki" większą uwagę przykładał do samorozwoju, budowania swojego poczucia godności niż do pomnażania pieniędzy. Powieściowe losy Wokulskiego są historią awansu materialnego, ale także zdobywania wiedzy i doświadczenia; właściwym celem jego życia było jednak zdobycie serca Izabeli Łęckiej (status materialny, pozycja społeczna były tylko środkami).* • *Młody Wokulski ożenił się z Małgorzatą Mincel, wdową po Janie Minclu, właścicielu sklepu, dla pieniędzy. Wtedy ważniejszy był dla niego modus posiadania. Z kolei kiedy poznał Izabelę Łęcką, ważniejszy stał się dla niego modus bycia. Liczyła się przede wszystkim miłość do Izabeli Łęckiej – pomnażał majątek tylko po to, by zbliżyć się do ukochanej i zdobyć jej serce.*	2 p . – za rozstrzygnięcie, który z wymiarów ludzkiej egzystencji wskazanych przez Ericha Fromma był ważniejszy dla Wokulskiego ORAZ poprawne uzasadnienie zgodne z podanym fragmentem „Lalki" Bolesława Prusa i całym utworem. 1 p. – za rozstrzygnięcie, który z wymiarów ludzkiej egzystencji wskazanych przez Ericha Fromma był ważniejszy dla Wokulskiego ORAZ poprawne uzasadnienie zgodne z podanym fragmentem „Lalki" Bolesława Prusa. 0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi. *Uwaga.* • *W przypadku błędu rzeczowego dotyczącego „Lalki" Bolesława Prusa należy przyznać 0 punktów.* • *Zdający może przyjąć, że na pewnym etapie życia dla Wokulskiego był ważny „modus posiadania", a na innym – „modus bycia" – ważne, by właściwie uzasadnił swoje stanowisko.*
7.	**Poprawna odpowiedź** 1. B. 2. D. 4. E.	1 p. – za poprawne przyporządkowanie trzech pytań. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
8.	**Poprawna odpowiedź** 1. PRAWDA 2. FAŁSZ 3. FAŁSZ	1 p. – za trzy poprawne odpowiedzi. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.

9.	**Przykładowe odpowiedzi** • *Granice między dziennikarstwem a literaturą się zacierają, ponieważ dziennikarze i literaci korzystają z tych samych środków tworzenia tekstów, sposobów obrazowania, technik literackich.* • *Informacje i inspiracje zarówno dla twórcy literatury, jak i dziennikarza są wspólne, np. codzienność, ważne przeżycia, zdarzenia, co powoduje, że granice między obydwoma dziedzinami twórczości są nieostre.* • *Dziennikarstwo wzoruje się na literaturze, w wyniku czego zacierają się granice między nimi.* • *Dziennikarstwo i literatura są powiązane ze światem rzeczywistym.*	2 p. – za poprawne sformułowanie dwóch argumentów. 1 p. – za poprawne sformułowanie jednego argumentu. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
10.	**Przykładowe odpowiedzi** *Zagrożenie 1. Zawężenie zakresu słownictwa u odbiorców.* *Uzasadnienie:* *Oglądanie telewizji i korzystanie z internetu powoduje, że człowiek rzadziej czyta książki, przez co ma wąski zasób słownictwa.* *Zagrożenie 2. Obniżenie poziomu krytycznej refleksji u odbiorców zwiększające podatność na manipulację.* *Uzasadnienie:* *Bierność w odbiorze przekazu dziennikarskiego, który podaje gotowe, atrakcyjne obrazy, pociąga za sobą bezkrytyczne przyjmowanie wszystkiego i nieumiejętność krytycznej oceny przekazów.*	2 p. – za zgodne z tekstem podanie dwóch zagrożeń i uzasadnienie każdego z nich. 1 p. – za zgodne z tekstem podanie jednego zagrożenia i uzasadnienie odpowiedzi. 0 p. – za odpowiedź niepełną lub niepoprawną albo brak odpowiedzi.
11.	**Poprawna odpowiedź** *Pisarze tworzą iluzję dzięki np.:* • *wprowadzaniu elementów plastycznego obrazowania;* • *ukazywaniu emocji bohaterów oddziałujących/ rozbudzających emocje u odbiorców;* • *tworzeniu dzieł odwołujących się do otaczającej rzeczywistości;* • *tworzeniu urealnionej fabuły dzięki wprowadzeniu niby rzeczywistych dokumentów, listów, zapisków w dziennikach i pamiętnikach.*	1 p. – za poprawne określenie sposobu tworzenia przez pisarzy iluzji rzeczywistości. 0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi. *Uwaga.* *Wystarczy, że zdający poda jeden zgodny z tekstem sposób tworzenia przez pisarzy iluzji rzeczywistości.*

12.	**Przykładowa odpowiedź** *Autorzy artykułu dokonują porównania dziennikarstwa i literatury w XX i XXI wieku. Wskazują podstawowe podobieństwa i różnice między obydwoma dziedzinami twórczości, zwracając uwagę na wzajemne oddziaływanie obu dyscyplin. Interesują ich również funkcje, jakie pisarz i dziennikarz spełniają w zakresie oddziaływania na odbiorców. Autorzy podkreślają przy tym znaczący wpływ literatury na powstanie i rozwój dziennikarstwa.*	3 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia; streszczenie logicznie spójne; właściwa liczba słów. 2 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia. 1 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia. 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.
	Razem:	**20**

Zadanie 14. (0–50)

Temat 1. Jak na postępowanie człowieka wpływa jego wyobrażenie o otaczającej go rzeczywistości? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, całego utworu oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Wskazówki do tematu nr 1.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu, odniesieniem do całości utworu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu, odwołania do *Pana Tadeusza* i innego tekstu kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku *Pana Tadeusza* i innych utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

Kryteria oceny rozprawki

<table>
<tr><th>A</th><th>Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu</th><th>B</th><th>Uzasadnienie stanowiska</th><th>C</th><th>Poprawność rzeczowa</th><th>D</th><th>Zamysł kompozycyjny</th><th>E</th><th>Spójność lokalna</th><th>F</th><th>Styl tekstu</th><th>G</th><th>Poprawność językowa</th><th>H</th><th>Poprawność zapisu</th></tr>
<tr><td rowspan="2">6</td><td rowspan="2">Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu</td><td>18</td><td>Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione</td><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">Brak błędów rzeczowych</td><td rowspan="2">6</td><td rowspan="2">Kompozycja funkcjonalna</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności</td><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">Styl stosowny</td><td rowspan="2">6</td><td rowspan="2">Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące</td><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące</td></tr>
<tr><td>12</td><td>Uzasadnienie trafne i szerokie</td></tr>
<tr><td rowspan="2">3</td><td rowspan="2">Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu</td><td>8</td><td>Uzasadnienie trafne, ale wąskie</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy</td><td rowspan="2">3</td><td rowspan="2">Zaburzenia funkcjonalności kompozycji</td><td rowspan="2">1</td><td rowspan="2">Znaczne zaburzenia spójności</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">Styl częściowo stosowny</td><td rowspan="2">3</td><td rowspan="2">Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Uzasadnienie częściowe</td></tr>
<tr><td>0</td><td>Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska</td><td>0</td><td>Brak uzasadnienia stanowiska</td><td>0</td><td>Błędy rzeczowe</td><td>0</td><td>Brak zamysłu kompozycyjnego</td><td>0</td><td>Wypowiedź niespójna</td><td>0</td><td>Styl niestosowny</td><td>0</td><td>Liczne błędy rażące</td><td>0</td><td>Liczne błędy rażące</td></tr>
</table>

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą odpowiedzi problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

Uzasadnienie:

- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest:

- s**zerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie,** jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).
F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.
Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.
  Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.
G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.
H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

Temat 2. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Wskazówki do tematu 2.

- Koncepcja interpretacyjna zdającego musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Proste odczytanie (parafrazowanie, streszczanie) utworu nie jest jego interpretacją.

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Koncepcja **niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne**	15	Uzasadnienie **trafne i pogłębione**	4	**Brak** błędów rzeczowych	6	Kompozycja **funkcjonalna**	2	**Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności	4	Styl **stosowny**	6	**Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	4	Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
6	Koncepcja **niesprzeczna z utworem**, ale **niespójna** i/lub **obejmująca w większości znaczenia dosłowne**	10	Uzasadnienie **trafne**, **ale niepogłębione**	2	**Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy	3	**Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji	1	**Znaczne zaburzenia** spójności	2	Styl **częściowo stosowny**	3	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	2	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
3	Koncepcja częściowo **sprzeczna z utworem**	5	Uzasadnienie **częściowo trafne**												
0	**Brak koncepcji** lub koncepcja **całkowicie sprzeczna z utworem**	0	**Brak trafnych** argumentów uzasadniających interpretację	0	**Błędy rzeczowe**	0	**Brak** zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź **niespójna**	0	Styl **niestosowny**	0	**Liczne** błędy **rażące**	0	**Liczne** błędy **rażące**

UWAGA
Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego

A. Koncepcja interpretacyjna jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

Koncepcja może być:

- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

Brak koncepcji to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie może być:

- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja jest oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność.**

Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.
  Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.
I. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW ORTOGRAFICZNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

Komisja Dydaktyczna Rady Języka Polskiego ustaliła, że podstawą podziału błędów ortograficznych na błędy rażące i błędy drugorzędne są reguły ortograficzne. Do błędów ortograficznych rażących zaliczono:

– błędy w zakresie pisowni wyrazów z *ó-u*, *rz-ż* (w tym wyjątki od pisowni *rz* po spółgłoskach), *ch-h*;
– błędy w zakresie pisowni *nie* z różnymi częściami mowy;
– błędy pisowni zakończeń *-ji, -ii, -i*;
– błędy w pisowni wielką i małą literą (z wyjątkiem pisowni przymiotników dzierżawczych);
– błędy w zakresie pisowni cząstki *-by* z osobowymi formami czasownika;
– błędy w zapisie przedrostków *roz-*, *bez-*, *wes-*, *wz-*, *ws-*;
– błędy w pisowni nosówek (*ą, ę*) oraz połączeń *om*, *on*, *em*, *en*.

Pozostałe odstępstwa od reguł ortograficznych, w tym m.in.: pisownię wyrażeń przyimkowych, dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do nowej linii, pisownię zakończeń *-ski*, *-cki*, *-dzki*, *-stwo*, *-wstwo*; pisownię przedrostków *z-, s-, ś-*; pisownię *-by* z pozostałymi częściami mowy postanowiono traktować jako błędy drugorzędne.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW INTERPUNKCYJNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

1. Rażące błędy interpunkcyjne:
   a) postawienie jakiegokolwiek znaku interpunkcyjnego na początku wiersza
   b) brak znaku interpunkcyjnego (głównie: kropki, wykrzyknika, pytajnika) na końcu wypowiedzenia pojedynczego lub złożonego
   c) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym, w którym części składowe są połączone bezpośrednio (On idzie do kina, ja zostaję w domu.)
   d) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie – przed spójnikiem (również z przyimkiem), zaimkiem, a także przed częścią nadrzędną (Idź tam, dokąd ci każą)
   e) pominięcie przecinka przed imiesłowem zakończonym na *-ąc, -szy*
   f) pominięcie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym) (Auto, które oglądał, było za drogie)
   g) w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie – pominięcie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi, synonimicznymi (czyli włącznymi), np. *ale, lecz, jednak, więc, dlatego, czyli, to jest, to znaczy,* a także postawienie przecinka przed spójnikami łącznymi, rozłącznymi, wyłączającymi, np. *i, oraz, albo, lub, ani, ni*. Te same przepisy obowiązują w wypowiedzeniu pojedynczym – między składnikami połączonymi spójnikami
   h) pominięcie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym (Jest mądrzejszy, niż myślałam.)
   i) postawienie dwukropka, przecinka lub średnika po skrócie, po którym należy postawić kropkę, także po takim skrócie, po którym kropki się nie stawia
   j) brak kropki po skrócie, po którym należy ją postawić, lub postawienie kropki po skrócie, po którym jej się nie stawia

k) brak przecinka między jednorodnymi (równorzędnymi) składnikami (częściami zdania) szeregu, którego części składowe nie są połączone spójnikami, a także brak spójnika między składnikami powtórzonymi (Kupiła w sklepie mąkę, cukier i inne produkty)
l) brak dwukropka przed przytoczeniem cudzych lub własnych słów
m) brak dwukropka przy wymienianiu tytułu dzieła, nazwy, terminu, jeżeli nie są one w tekście w inny sposób wyróżnione (np. kursywą lub cudzysłowem)
n) brak myślnika (otwierającego i zamykającego), ujmującego wyrazy lub wypowiedzenia wtrącone. *Uwaga: tę samą funkcję pełnia nawiasy albo przecinki*
o) brak myślników (lub myślnika) wydzielających człony wtrącone w cytowany tekst oraz tekst odautorski w partiach dialogowych
p) brak cudzysłowu w tytułach publikacji, cytowanych wyrazach, zdaniach i wyrażeniach, jeżeli nie są one wyróżnione inaczej (np. kursywą).

2. Trzy błędy interpunkcyjne drugorzędne liczone są jako jeden błąd rażący.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,

b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,

c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,

d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,

e) mylenia głosek „*i*” i „*j*”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em*, *ą-om*,

f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,

g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,

h) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.